निवृत्तञ्चास्थितोधर्म्मं क्षमी भागवतः प्रभुः। निवृत्तिधर्म्मान् विदधे स एव भगवान् प्रभुः।
कथं प्रवृत्तिधर्म्मेषु भागार्हा देवताः कृताः। कथं निवृत्तिधर्म्माश्च कृता व्यावृत्तबुद्धयः।
एतन्नः संशयं सूत छिन्धि गुह्यं सनातनं। त्वया नारायणकथाः श्रुता वै धर्म्मसंहिताः। १२०१०
॥ सौतिरुवाच ॥ जनमेजयेन यत् पृष्टः शिष्यो व्यासस्य धीमतः। तत्तेऽहं कथयिष्यामि पौराणां शौनकोत्तम।
श्रुत्वा माहात्म्यमेतस्य देहिनां परमात्मनः। जनमेजयो महाप्राज्ञो वैशम्पायनमब्रवीत्।
॥ जनमेजय उवाच ॥ इमे सब्रह्मका लोकाः ससुरासुरमानवाः। क्रियास्वभ्युदयोक्तासु सक्ता दृश्यन्ति सर्व्वशः।
मोक्षश्चोक्तस्त्वया ब्रह्मन्निर्व्वाणं परमं सुखं। ये तु मुक्ता भवन्तीह पुण्यपापविवर्ज्जिताः।
ते सहस्रार्चिषं देवं प्रविशन्तीह शुश्रुम। अयं हि दुरनुष्ठेयो मोक्षधर्म्मः सनातनः। १२०१५
यं हित्वा देवताः सर्व्वा हव्यकव्यभुजोऽभवन्। किञ्च ब्रह्मा च रुद्रश्च शक्रश्च बलभित् प्रभुः।
सूर्य्यस्ताराधिपो वायुरग्निर्व्वरुण एव च। आकाशं जगती चैव ये च शेषा दिवौकसः।
प्रलयं न विजानन्ति आत्मनः परिनिर्म्मितं। ततस्तेनास्थिता मार्गं ध्रुवमक्षरमव्ययं।
स्मृतिं कालपरीमाणं प्रवृत्तिं ये समास्थिताः। दोषः कालपरीमाणे महानेष क्रियावतां।
एतन्मे संशयं विप्र हृदि शल्यमिवार्पितं। छिन्धीतिहासकथनात् परं कौतूहलं हि मे। १२०२०
कथं भागहराः प्रोक्ता देवताः क्रतुषु द्विज। किमर्थञ्चाध्वरे ब्रह्मन्निज्यन्ते त्रिदिवौकसः।
ये च भागं प्रगृह्णन्ति यज्ञेषु द्विजसत्तम। ते यजन्तो महायज्ञैः कस्य भागं ददन्ति वै।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ अहो गूढतमः प्रश्नस्त्वया पृष्टो जनेश्वर। नातप्ततपसा ह्येष नावेदविदुषा तथा।
नापुराणविदा चैव शक्यो व्याहर्त्तुमञ्जसा। हन्त ते कथयिष्यामि यन्मे पृष्टः पुरा गुरुः।
कृष्णद्वैपायनो व्यासो वेदव्यासो महानृषिः। सुमन्तुर्जैमिनिश्चैव पैलश्च सुदृढव्रतः। १२०२५
अहञ्चतुर्थः शिष्योवै पञ्चमश्च शुकः सुतः। एतान् समागतान् सर्व्वान् पञ्चशिष्यान्दमान्वितान्।
शौचाचारसमायुक्तान् जितक्रोधान् जितेन्द्रियान्। वेदानध्यापयामास महाभारतपञ्चमान्।
मेरौ गिरिवरे रम्ये सिद्धचारणसेविते। तेषामभ्यस्यतां वेदान् कदाचित् संशयोऽभवत्।
एष वै यस्त्वया पृष्टस्तेन तेषां प्रकीर्त्तितः। ततः श्रुतो मया चापि तवाख्येयोऽद्य भारत।
शिष्याणां वचनं श्रुत्वा सर्व्वाज्ञानतमोनुदः। पराशरसुतः श्रीमान् व्यासो वाक्यमथाब्रवीत्। १२०३०
मया हि सुमहत्तप्तं तपः परमदारुणं। भूतं भव्यं भविष्यञ्च जानीयामिति सत्तमाः।
तस्य मे तप्ततपसो निगृहीतेन्द्रियस्य च। नारायणप्रसादेन क्षीरोदस्यानुकूलतः।
त्रैकालिकमिदं ज्ञानं प्रादुर्भूतं तथेप्सितं। तत् शृणुध्वं यथान्यायं वक्ष्ये संशयमुत्तमं।
यथावृत्तं हि कल्पादौ दृष्टं मे ज्ञानचक्षुषा। परमात्मेति यं प्राहुः साङ्ख्या योगविदो जनाः।
महापुरुषसंज्ञां स लभते स्वेन कर्म्मणा। तस्मात् प्रसूतमव्यक्तं प्रधानं तं विदुर्बुधाः। १२०३५
अव्यक्ताद्व्यक्तमुत्पन्नं लोकसृष्ट्यर्थमीश्वरात्। अनिरुद्धोहि लोकेषु महानात्मेति कथ्यते।
योऽसौ व्यक्तत्वमापन्नो निर्म्ममे च पितामहं। सोऽहङ्कार इति प्रोक्तः सर्व्वतेजोमयो हि सः।